

Pravopisna standardizacija školskih slova hrvatskoga jezika

**Ante Bežen
Siniša Reberski**
Početno pisanje na hrvatskom jeziku
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Zagreb, 2014.

Ovaj priručnik na teorijskoj i praktičnoj razini sagledava svu zahtjevnost procesa početnoga opismenjavanja u okviru školske nastave. Znanstvene spoznaje koje se u njemu primjenjuju proizlaze iz znanstvenih istraživanja, a vjerodostojnost metodičkih postupaka iz potvrđene nastavne prakse

Priručnik uz Hrvatski pravopis *Početno pisanje na hrvatskom jeziku*, što su ga napisali Ante Bežen i Siniša Reberski, a objavio Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, nastao je na temelju znanstveno-istraživačkog projekta Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu *Jezično-likovni standardi u početnom čitanju i pisanju na hrvatskom jeziku* u kojemu su sudjelovali autori (voditelj projekta bio je prof. dr. sc. Ante Bežen). Projekt je trajao od 2006. do 2013. godine, a glavni je njegov rezultat prijedlog novih školskih formalnih i rukopisnih slova (oblikovao ih je izv. prof. art. Siniša Reberski, Akademija likovnih umjetnosti).

U predgovoru je Priručnika navedeno kako se, prvi put u povijesti hrvatskih pravopisa, u Hrvatskom pravopisu iz 2013. godine propisuju školska slova (formalna i rukopisna) koja služe početnom opismenjavanju. Ta slova postala su pravopisna norma po kojoj se ravnaju škole, izdavači udžbenika i drugi korisnici. Do izdavanja navedenoga pravopisa izbor tipa školskih slova bio je prepušten individualnoj grafijskoj stilistici autora početnica.

Sadržaj priručnika obuhvaća dva velika poglavlja: *Metodički sustav početnog čitanja i pisanja na hrvatskom jeziku* (Ante Bežen) i *Pisma za početno poučavanje čitanja i pisanja* (Siniša Reberski).

U prvome se poglavlju s metodičkoga stajališta tumače teorijske osnove početnoga čitanja i pisanja, prikazuje se nastavni plan i program za predmet Hrvatski jezik u prvome razredu osnovne škole, opisuju se izvori, sredstva i oprema za ostvarivanje obvezatnoga nastavnog programa početnoga čitanja i pisanja, objašnjavaju sastavnice nastave početnoga čitanja i pisanja te predlaže postupak ispitivanja učenika prvoga razreda o predznanju pismenosti na početku školske godine. Metodičke strategije učenja/poučavanja početnoga čitanja i pisanja autor iznosi na dvije osnovne razine: koncepcijske strategije i izvedbene strategije.

Drugo poglavlje počinje objašnjavanjem elemenata standardnih pisama za početno čitanje i pisanje (slovo i znak; oblik pisma; grafomotoričke predvježbe; kut nagiba pisma; crtovlje za školska slova; položaj ruke, pisaljke i tijela tijekom pisanja i dr.). Slijedi prikaz hrvatskih standardnih školskih pisama za početno čitanje i pisanje, dok u završnici autor detaljno prikazuje pisanje svakog slova hrvatske abecede,

kao i povijesne izvore rukopisnih pisama, individualne adaptacije te navodi probleme, upute i rješenja za pisanje rukopisnim pismom. Knjiga završava objašnjenjem značajnijih pojmova, popisom relevantne domaće i strane literature, a priložen je samostalni plakat novih školskih slova.

Pisanje je iznimno važna jezična djelatnost s kojom se formalno započinje u prvome razredu osnovne škole. To je psihološki i metodički najzahtjevnije područje nastave hrvatskoga jezika u nižim razredima osnovne škole jer učenik tada počinje ovladavati znakovnim sustavom hrvatskoga jezika (latiničkim pismom) i vještinom pisanja, što će rabiti cijeli život. To će mu omogućiti i razvoj sposobnosti izražavanja doživljaja, osjećaja, misli i stavova; stvaranje navika uporabe pravogovornih i pravopisnih normi te, općenito, ostvarivanje uspješne komunikacije na materinskom jeziku.

Proces stjecanja vještine pisanja promatra se u okviru cjelokupnog usvajanja i učenja jezika do kraja prvoga razreda osnovne škole. Osjet gibanja i položaj pojedinih dijelova tijela, pokreti ruku u pisanju (prsti, šaka, nadlaktica, podlaktica) sastavnice su psihokinetičkih aktivnosti pri pisanju. Sve te primarne i sekundarne aktivnosti autori ovoga priručnika objašnjavaju s aspekta metodike i grafemike (tipografije). To omogućuje početnu nastavu materinskoga jezika u primarnom obrazovanju na znanstvenim spoznajama metodike hrvatskoga jezika koja zahtijeva, uvažavajući psihološke i lingvističke spoznaje o učenju jezika, da dijete pri učenju početnoga pisanja treba usvajati ne samo grafemski sustav jezika nego i oblikovati prve poruke na pisanome jeziku.

Djelo *Početno pisanje na hrvatskom jeziku*, prvi put u povijesti početnog čitanja i pisanja na hrvatskom jeziku, donosi praktična rješenja za početno školsko pisanje izravnim povezivanjem grafemike (tipografije), kao izrazito likovne tj. umjetničke discipline, i metodike početnoga čitanja i pisanja kao znanstvene interdiscipline kojoj je grafemika matični sadržaj.

Ovaj priručnik na teorijskoj i praktičnoj razini sagledava svu zahtjevnost procesa početnoga opismenjavanja u okviru školske nastave. Znanstvene spoznaje koje se u njemu primjenjuju proizlaze iz znanstvenih istraživanja, a vjerodostojnost metodičkih postupaka iz potvrđene nastavne prakse.

Mr. sc. Vesna Budinski